BIJDRAGE

TOT DE KENNIS DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA

VAN HET EILAND

NIAS

DOOR

Dr. P. BLEEKER.

Van de ichthyologische fauna van het groote en wel bevolkte eiland Nias was tot op den tegenwoordigen oogenblik niets bekend. De heer H. Von Rosenberg, derwaarts door het gouvernement van Nederlandsch Indië in kommissie gezonden, heeft zich beijverd, de natuurlijke rijkdommen van dit belangrijke eiland op te sporen en daar een groot aantal visschen, reptiliën en krustaceën verzameld, welke hij met de meeste welwillendheid aan mij heeft afgestaan. Over de reptiliën en schaaldieren zal ik elders nader berigten en hier slechts melding maken van de talrijke vischsoorten, in die verzameling bevat. De meeste dier visschen zijn verzameld aan de zuidkust van het eiland, in de Lagoendi-baai en Tello-dalam; andere, voornamelijk de zoetwater-soorten zijn afkomstig van Goenong-sitoli aan de oostkust, terwijl ook eenige soorten werden gevangen te Lapou aan de noordkust en te Maros aan de westkust.

De verzameling bedraagt aan visschen niet minder dan

217 soorten, welke hieronder alle zijn opgenoemd en alzoo eene belangrijke eerste bijdrage tot de kennis der vischfauna van Nias geven. Die soorten toonen aan, wat trouwens te vermoeden was, dat de vischfauna van Nias groote overeenkomst heeft met die van Sumatra's westkust.

Slechts weinige der gezondene soorten zijn nieuw voor de wetenschap. Daartoe behooren Dentex zysron, Opistognathus Rosenbergii, Xiphocheilos typus, Belone macrolepis en Monacanthus macrurus, welker beschrijvingen almede hieronder volgen,

De gezondene soorten zijn de hieronder genoemde.

1 Apogon hyalosoma Blkr, Nat. Tijdschr. N. Ind. V, p. 329.
2 » hypselonotus Blkr, ibid. VIII, p. 309.
3 » melas Blkr, Act. Soc. Scient. Ind. Neerl. I. Vissch. Amb., p. 27.
4 » orbicularis K. v. H., Nat. T. N. Ind. III, p. 254.
5 Cheilodipterus quinquelineatus CV., ibid. III, p. 253.
6 Ambassis macracanthus Blkr, ibid. IV, p. 455.
7 » urotaenia Blkr, ibid. III, p. 257.
8 Serranus boenack CV., Verh. B. G. XXII, Perc., p. 31, 32
9 » celebicus Blkr, Nat. T. Ned. Ind. II, p. 217.
10 » hexagonatus CV., ibid. VI, p. 191.
11 » Hoevenii Blkr, Verh. Bat. G. XXII, Perc., p. 36.
12 » microprion Blkr, Nat. T. N. Ind. III, p. 552.
13 » myriaster CV., Nat. T. N. Ind. VI, p. 192.
14 » pardalis Blkr, Verh. B. Gen. XXII, Perc. p. 37.
15 » variolosus CV., ibid. XXII, Perc., p. 35.
16 » urodelus CV. Nat. T. N. Ind. VII, p. 38.
17 Mesoprion annularis CV., Verh. B. G. XXII, Perc., p. 47, 48.
18 » chrysotaenia Blkr, Nat. T. N. Ind. II, p. 170.
19 » decussatus CV., Verh. B. G. XXII, Perc., p. 43.
20 » erythropterus CV. = M. xanthopterygius Blkr, ib. p. 46.
21 » fulviflamma Blkr, Nat. T. N. Ind. III, p. 554.
22 » gembra CV., Nat. T. N. Ind. IV, p. 246.
23 » Johnii CV = M. unimaculatus Blkr (nec QG. nec CV)., Verh. B. Gen. XXII, Perc., p. 42.
24 » lineolatus CV. ibid., p. 46.

25 Mesoprion monostigma CV?, Blkr, ibid. p. 42.
26 » octolineatus Blkr, ibid., p. 40.
27 » Russelli Blkr, ibid., p. 41.
28 Dules marginatus CV., Nat. T. N. Ind. III, p. 573.
29 Therapon Cuvieri Blkr, ibid. VI, p. 211.
30 » servus CV., Verh Bat. Gen. XXII, Perc., p. 19.
31 Holocentrum orientale CV., ibid. p. 53.
32 Myripristis hexagonus CV. = M. botche CV?, ibid. p. 52.
33 Sphyraena jello CV., ibid. XXVI Sphyraen p. 12, Nat. T. N. Ind. VII, p. 369.
34 » obtusata CV., ibid. p. 17, ibid. VII, p. 364.
35 Sillago malabarica Cuv, = Sillago acuta CV., Verh. B. G. XXII, Perc. p. 61.
36 Polynemus heptadactylus CV., ibid., p. 60.
37 » melanochir CV., ibid., p. 60.
38 Upeneus barberinus CV., Nat. T. N. Ind. II, p. 172.
39 » Rusellii Blkr, Verh. B. G. XXII, Perc., p. 62.
40 Upeneoides sundaicus Blkr = Up. vittatus Blkr ol., ibid. p. 63.
41 » variegatus Blkr, ibid., p. 64.
42 » vittatus Blkr = Upeneus vittatus CV., ibid., p. 64.
43 Pterois brachypterus CV., Nat. T. N. Ind. III, p. 265.
44 » kodipungi Blkr, ibid. III, p. 450.
45 » volitans CV. Verh. B. Gen. XXII, Sclerop., p. 7.
46 » zebra CV., Nat. T. Ned. Ind. III, p. 265.
47 Scorpaena polyprion Blkr, Verh. B. G. XXII, Sclerop., p. 7.
48 Scorpaenichthys gibbosus Blkr = Scorpaena gibbosa Bl. Schn. Act. Soc. Scient. Ind. Neërl. I, Vissch. Amb. p. 31.
49 Platycephalus bataviensis Blkr, Nat. T. N. Ind. IV, p. 460.
50 » punctatus CV., ibid. I, p. 25.
51 » scaber CV., Verh. B. G. XXII, Sclerop., p. 6.
52 Apistus amblycephaloides Blkr, Nat. T. N. Ind. IV, p. 250.
53 » amblycephalus Blkr, ibid. I, p. 27.
54 » depressifrons Richds. = Ap. binotopterus Bl., ib., I p. 26.
55 Aploactis trachycephalus Blkr, ibid. VII, p. 451.
56 Otolithus argenteus K. v. H., Verh. B. Gen. XXIII, Sciaen., p. 15, 16.
57 Corvina Kuhlii CV., ibid., p. 18.

58 Umbrina macropterus Blkr, Nat. T. N. Ind. IV, p. 254.
59 Pristipoma argyreum CV., Verh. B. G. XXIII Sciaen. p. 22.
60 » caripa CV., ibid., p. 21.
61 Diagramma punctatum Ehr., ibid., p. 25.
62 Scolopsides lycogenis CV., ibid., p. 27.
63 Dentex nematophorus Blkr, Nat. T. N. Ind. V, p. 500.
64 » ruber CV., Verh. B. Gen. XXIII Spar., p. 12.
65 » zysron Blkr, Nat. T. N. Ind. XII, p. 219.
66 Lethrinus opercularis CV., Verh. B. G. XXIII Spar., p. 14.
67 Caesio chrysozonus K. v. H., ibid. XXIII Maen., p. 9.
68 » coerulaureus Lac., ibid., p. 8.
69 » erythrogaster K. v. H., ibid., p. 9.
70 Gerres kapas Blkr, Nat. T. N. Ind. II, p. 482.
71 » macracanthus Blkr, ibid. VI, p. 195.
72 » oyena CV., Verh. Bat. Gen. XXIII, Maen., p. 12.
73 » macrosoma Blkr, ibid., VI, p. 56.
74 Chaetodon baronessa CV., Nat. T. N. Ind. II, p. 239.
75 » collare Bl., Verh. B. G. XXIII, Chaet., p. 19.
76 » vagabundus Bl., ibid., p. 18.
77 Scatophagus argus CV., ibid., p. 24.
78 Drepane punctata CV., ibid., p. 28.
79 Platax batavianus CV., ibid., p. 28.
80 » Boersii Blkr, Nat. T. N. Ind. III, p. 758.
81 » teira CV., Verh. B. G. XXIII, Chaet., p. 28.
82 » vespertilio Cuv., = Pl. Blochii CV., ibid., p. 27.
83 Psettus rhombeus CV., ibid., p. 29.
84 Toxotes jaculator CV., ibid., p. 31.
85 Ophicephalus melanosoma Blkr, Nat. T. N. Ind. II, p. 424.
86 Chorinemus tol CV., Verh. B. G. XXIV, Makr., p. 43.
87 » toloo CV., ibid., p. 45.
88 Trachinotus Baillonii CV., ibid., p. 46.
89 Trichiurus haumela CV., ibid., p. 41.
90 Selar boöps Blkr, ibid., p. 51.
91 » megalaspis Blkr. Nat. T. N. Ind. V, p. 502.
92 » para Blkr, Verh. B. G. XXIV, Makr., p. 56.
93 » torvus Blkr, ibid., p. 51.
94 Caranx cynodon Blkr, ibid., p. 57. N. T. N. Ind. I, p. 362.
95 » Forsteri CV. ibid. p. 57 ibid. I, p. 164.

96 Caranx melampygus CV., Nat. T. N. Ind. VI, p. 58.
97 Carangoides gallichthys Blkr, Verh. B. G. XXIV, Makr., p. 68.
98 Lactarius delicatulus CV., ibid., p. 74.
99 Equula ensifera CV., ibid., p. 80.
100 » filigera CV., ibid., p. 79. Nat. T. N. Ind. II, p. 165.
101 » gomorah C.V, Verh. B. G. XXIV, Makr., p. 82.
102 » lineolata CV., ibid., p. 83.
104 Gazza tapeinosoma Blkr, Nat. T. N. Ind. IV, p. 260.
105 Amphacanthus dorsalis CV., Verh. B. Gen. XXII, Teuth. p. 9.
106 » javus CV., ibid., p. 9.
107 » Kopsii Blkr., Nat. T. Ned. Ind. II, p. 483.
108 Mugil coeruleomaculatus Lac., ibid. II, p. 484.
109 » cylindricus CV?, ibid. IV, p. 266.
110 Petroskirtes bankanensis Blkr = Petroskirtes amboinensis Blkr, ibid. III p. 727, IV p. 114.
111 Salarias phaiosoma Blkr, ibid. VIII, p. 317.
112 » quadripinnis CV., Verh. Bat. Gen, XXII, Blenn. Gob., p. 19.
113 » sumatranus Blkr, Nat. T. Ned. Ind. I, p. 256.
114 Opistognathus Rosenbergii Blkr; ibid. XII, p. 220.
115 Dinematichthys iluocoeteoïdes Blkr, ibid. VIII, p, 319.
116 Gobius belosso Blkr, ibid. VII, p. 316.
117 » caninus CV., Verh. Bat. Gen. XXII, Gobiod., p. 27.
118 » decussatus Blkr, Nat. T. N. Ind. VIII, p. 442.
119 » nox Blkr, ibid. I, p. 248.
120 » phalaena CV., ibid. II, p. 244.
121 » Voigtii Blkr, ibid. VII, p. 83 = G. xanthotaenia Blkr, ibid. IX, p. 308.
122 Periophthalmus argentilineatus CV., ibid. III, p. 276,
123 Eleotris Hoedtii Blkr, ibid. VI, p. 496.
124 » microlepis Blkr, ib. XI, p. 102.
125 » porocephalus CV., ibid. V, p. 314.
126 Butis gymnopomus Blkr = Eleotris gymnopomus Blkr, ibid. IV, p. 274.
127 Culius niger Blkr = Eleotris nigra QG., Verh. B. G. XXV, Ichth. Beng. p. 105.
128 Echeneis neucrates L., ibid. XXIV, Chiroc. etc., p. 22.
129 Antennarius notophthalmus Blkr, Nat. T. N. Ind. V, p. 514.

130 Antennarius nummifer Blkr, ibid. VI, p. 497.
131 Amphisile scutata Cuv., ibid. II, p. 245.
132 Plesiops coeruleolineatus Rüpp., ibid. IV, p. 116.
133 Premnas biaculeatus Blkr, ibid. VI, p. 105.
134 Amphiprion bifasciatus Bl. Schn., ibid. III, p. 282.
135 » ephippium Bl. Schn., ibid. VIII, p. 321.
136 » percula CV., ibid. III, p. 287.
137 » Sebae Blkr, ibid. IV, p. 478.
138 » xanthurus CV., ibid. IV, p. 480.
139 Pomacentrus albifasciatus Schl. Müll, = P. leucopleura Blkr, ibid. VII, p. 85.
140 » bankanensis Blkr = P. taeniops Blkr ol. nec CV., ibid. III, p. 729.
141 » cyanomos Blkr, ibid. XI, p. 89.
142 » katunko Blkr, ibid. III, p. 169.
143 » pavo Lac., ibid. II, p. 247.
144 » prosopotaenia Blkr, ibid. III, p. 67.
145 » rhodonotus Blkr, ibid. IV, p, 282.
146 » taeniometopon Blkr, ibid. III, p. 283.
147 » trimaculatus CV., ibid. IV, p. 481.
148 » violascens Blkr, ibid. XII, p. 221.
149 Dascyllus aruanus CV., ibid. II, p. 247. VI, p. 108.
150 » xanthosoma Blkr, ibid. II, p. 247.
151 Glyphisodon coelestinus CV., Verh. Bat. G. XXI, Gladsch. Labr., p. 15.
152 » melas K. v. H., ibid., p. 23.
153 » modestus Schl. Müll., Nat. T. N. Ind. IV, p. 285.
154 » rahti CV., ibid., IV p. 287.
155 » septemfasciatus CV., ibid. III, p. 582.
156 » trifasciatus Bl., Verh. B. G. XXI, Gladsch. Labr., p. 19.
157 » waigiensis QG. CV., Nat. T. N. Ind. IV, p. 484.
158 Tautoga fasciata CV., ibid. IV, p. 484.
159 » melapterus CV.; Verh. Bat. Gen. XXII, Gladsch. Labr., p. 16.
160 Xiphocheilos typus Blkr, Nat. T. Ned. Ind. XII, p. 224.
161 Julis (Julis) dorsalis QG., Nat. T. N. Ind. III, p. 564.
162 (») (») lunaris CV., Verh. Bat. Gen. XXII, Gladsch. Labr., p. 28.

163 (Julis) (Halichoeres) balteatus QG., Nat. T. N. II Ind., p. 253.
164 (») (») casturi Blkr, ibid. III, p. 768.
165 (») (») elegans K. v. H., ibid. III, p, 289.
166 (») (») Hoevenii Blkr, ibid. III, p, 250.
167 (») (») Hyrtlii Blkr, Act. Soc. Scient. Ind, Neerl, I, Vissch. Man., p. 60.
168 (») (») kallochroma Blkr, N. T. N. Ind. IV, p. 289.
169 (») (») kallosoma Blkr, ibid. III, p, 289.
170 (») (») leparensis Blkr, ibid, III, p, 730.
171 (») (») phekadopleura Blkr, Verh. B. G. XXII, Ichth. Bali, p. 8.
172 (») (») polyophthalmus Bl., Nat. T. N. Ind. III, p. 731.
173 (») (») Vrolikii Blkr, ibid. VIII, p. 323.
174 Cheilinus decacanthus Blkr, ibid, II, p, 256.
175 » fasciatus CV, Verh. B. Gen. XXII, Gladsch. Labr, p. 31.
176 Epibulus insidiator CV., ibid., p. 40.
177 Arius nasutus CV., ibid. XXI, Silur. bat., p. 29, 30, 31.
178 Clarias leiacanthus Blkr, Nat. T. N. Ind. IV, p. 430.
179 Plotosus anguillaris Cuv. = Pl. lineatus CV., Verh. Bat. Gen., XXI, Silur. bat., p. 57.
180 Barbus kusanensis Blkr, Nat. T. N. Ind. III, p, 429.
181 Belone caudimacula Cuv., Verh. B. G. XXIV, Snoek., p. 12.
182 » macrolepis Blkr, Nat, T, N, Ind, XII, p. 225.
183 Hemiramphus Dussumierii CV., Verh. B. G. XXIV. Snoek., p. 18.
184 » Gaimardi CV., ibid., p. 20.
185 » Quoyi CV., Nat. T. N. Ind. III, p, 491.
186 Harengula melanurus Blkr, ibid, V, p. 245.
187 » moluccensis Blkr, ibid. IV, p. 609.
188 Spratella tembang Blkr, ibid. III, p, 774.
189 Engraulis setirostris CV., Verh. B. G. XXIV, Har. p. 44.
190 Saurida nebulosa CV., ibid. XXIV, Chiroc. etc., p. 30. Nat. T. N. Ind. III, p, 292.
191 » tombil CV., Verh. Bat. Gen. XXIV, Chir. etc., p. 20,
192 Achirus pavoninus Lac. ibid. XXIV, Pleur., p. 18.
193 » poropterus Blkr, ibid. p. 19, Nat. T. N. Ind. I, p. 410.
194 Anguilla sidat Blkr, Verh. Bat. Gen. XXV, Muraen., p. 17.

195 Conger talabon Cuv., ibid. p. 18, Nat. T. N. Ind. III p. 77. V, p. 456.
196 Muraena griseo-badia Richds, Nat. T. N. Ind. VIII, p. 325,
197 » isingteena Richds., ibid. IX, p. 277.
198 Balistes aculeatus Bl. Schn., V. B. G. XXIV, Balist., p. 15.
199 » armatus Lac, Nat. T. N. Ind. II, p, 224, Verh. Bat. Gen. XXIV, Balist., p. 16.
200 » lineatus Bl. Schn., Nat. T. N. Ind. II, p. 260.
201 » stellatus Lac., Verh. B. G. XXIV, Balist., p. 13.
202 » viridescens Lac., Nat. T. N. Ind. VII, p. 375.
203 Monacanthus choirocephalus Blbr, Verh. B. G. XXIV, Balist., p. 19.
204 » macrurus Blkr, Nat. T. N. Ind. XII, p. 226.
205 Triacanthus Nieuhofii Blkr, V. B. G. XXIV Balist., p. 26, Nat. T. N. Ind. III, p. 459.
206 Ostracion cornutus L., Verh B. G. XXIV, Bal. Ostrac., p. 32.
207 Gastrophysus lunaris J. Mull., ibid. XXIV, Blootk., p. 12.
208 Arothron? kappa Blkr, Nat. T. N. Ind. III, p. 301. Verh. B. Gen. XXV, Ichth. Beng., p. 160.
209 » melanorhynchos Blkr, Nat. T. N. Ind., IX, p. 111.
210 » scaber Blkr = Tetr. aspilos Blkr, ib. I, Ib. 495 = Tetr. Kunhardtii Blkr, ibid. I, p. 97, III, p. 79.
211 » trichoderma Blkr. = Tetr. trichoderma Blkr, N. T. N. Ind. V, p. 532,
212 Diodon novemmaculatus Cuv., ibid, III, p, 567.
213 Solenognathus Blochii Blkr, Verh. Bat. Gen. XXV, Trosk. p. 24.
214 Pegasus natans L., ibid., p. 28.
215 Chiloscyllium plagiosum MH., ibid. XXIV, Plagiost. p. 17.
216 Carcharias (Prionodon) menisorrah Val., ibid., p. 35.
217 Taeniurus lymma MH., ibid. p. 78. Nat. T. N. Ind. III, p. 85.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

SPAROIDEI.

Dentex zysron Blkr.

Dent. corpore elongato compresso, altitudine 5 in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite convexo $4\frac{2}{5}$ circiter in longitudine corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{3}$ ad $1\frac{1}{4}$ in ejus longitudine; oculis diametro 3 fere in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi convexiuscula; rostro convexiusculo oculo breviore; osse suborbitali striato, obtusangulo, angulo rotundato, inferne late emarginato, supra angulum oris oculi diametro plus duplo humiliore; maxillis aequalibus, superiore sub oculi dimidio anteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis, serie externa utroque latere inaequalibus 30 ad 34, maxilla superiore antice caninis 8 ad 10, maxilla inferiore caninis vel caninoideis nullis; praeoperculi squamis in series 3 dispositis, margine posteriore medio et inferne denticulis conspicuis serrato; squamis ctenoideis lateribus 50 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali spinis gracilibus totis osseis non productis posterioribus 8 subaequalibus corpore plus duplo humilioribus, membrana inter singulas spinas vix emarginata; dorsali radiosa dorsali spinosa paulo altiore postice angulata; pectoralibus acutis $4\frac{2}{3}$ circiter, ventralibus acutis radio 1° paulo producto $5\frac{2}{3}$ ad $5\frac{1}{2}$, caudali profunde incisa lobis acutis $4\frac{3}{4}$ circiter in longitudine corporis; anali spina 3ª spinis ceteris longiore sed parte radiosa emarginata postice acutangula humiliore; colore corpore superne roseo, inferne argenteo; pinnis radiis roseis, membrana roseo-hyalinis; dorsali spinosa superne flavo marginata et vitta intramarginali dilute violacea; anali vitta longitudinali obliqua flava vel coerulescente-margaritacea.

B. 6. D. 10/9 vel 10/10. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/7 vel 3/8. C. 1/15/1 et lat. brev.

Habit. Nias, in mari.
Longitudo speciminis unici 165'''.

Aanm. Deze soort staat in verwantschap tusschen Dentex mesoprion Blkr en Dentex nematopus Blkr. Van eerstgenoemde onderscheidt zij zich door slanker ligchaam, betrekkelijk aanmerkelijk lager en uitgerand onderoogkuilsbeen, talrijker schubben, betrekkelijk langere rugdoornen, grootere oogen, grootere tanden in de buitenreijen der kaken, enz. Dentex nematopus Blkr onderscheidt zich van de onderwerpelijke soort voornamelijk door den zeer verlengden buikvindraad, welke de lengte der geheele buikvin nog geene 4 maal doet gaan in de lengte des ligchaams, en voorts door aanmerkelijk boller profiel en stomperen bolleren snuit, grooteren kop, aanmerkelijk grootere achterste dan middelste en voorste rugdoornen, enz.

Ik heb den soortnaam ontleend aan den zaagsgewijzen achterrand van het preoperkel, welk karakter de soort in nog hoogere mate bezit dan de genoemde verwante soorten.

BLENNIOIDEI.

Opistognathus Rosenbergii Blkr.

Opist. corpore elongato compresso, altitudine 5 fere in ejus longitudine ab apice rostri usque ad basin pinnae caudalis, latitudine $1\frac{1}{4}$ circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo, $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis ab apice rostri usque ad basin pinnae caudalis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine; oculis diametro $2\frac{2}{3}$ ad $2\frac{3}{4}$ in longitudine capitis, minus diametro $\frac{1}{3}$ distantibus; linea rostro-frontali valde convexa; rostro brevissimo; naribus anterioribus cirro brevi simplice; maxilla superiore maxilla inferiore paulo longiore, $1\frac{2}{3}$ circiter in longitudine capitis, post oculum producto sed longe ante praeoperculi marginem posteriorem desinente, postice obtuso rotundato; rictu sub oculi parte posteriore desinente; dentibus maxillis pluriseriatis, serie

externa conicis plus minusve curvatis seriebus internis multo majoribus; vomere edentulo; fronte rugosa; capite, nucha ventreque ante pinnas ventrales alepidotis; squamis cycloideis se invicem tegentibus lateribus 60? p. m. in serie longitudinali; linea laterali lineae dorsali maxime approximata, supra anteriorem quartam partem pinnae analis desinente; pinnis (omnibus ex parte abruptis); coloribus (incertis).

B. 6. D. 11/13 vel 11/14. P. 2/18? V. 1/5. A. 2/13 vel 2/14. C. 22 p. m. (lat. brev. incl.).

Habit. Nias, in mari.

Longitudo speciminis unici ab apice rostri usque ad basin pinnae caudalis 99'''.

Aanm. Mijn voorwerp bevindt zich in een' zeer gebrekkigen toestand van bewaring, zoodat ik mij van eene beschrijving der vinnen en kleuren moet onthouden. De aangegevene kenmerken zijn evenwel duidelijk waargenomen kunnen worden en voldoende om vast te stellen, dat de soort zeer groote verwantschap heeft met Opistognathus Cuvieri Val. (Hist. Poiss. XI p. 371 tab. 343), welke in den Atlantischen Oceaan aan de kust van Zuid-Amerika schijnt te leven. Opistognathus Cuvieri zou volgens de beschrijving van den heer Valenciennes de volgende karakters bezitten, door welke zij van onderwerpelijke soort verschilt „oog $3\frac{1}{2}$ maal in de lengte van den kop; 2 kleine ploegbeenstanden (onzeker kenmerk); D. 10/18. A. 2/16". Ik zie voorts bij mijn voorwerp zelfs geen spoor van blaauwe of zwarte rugvinvlek, niettegenstaande de voorste helft dezer vin vrij gaaf is.

Ik noem de hier beschrevene soort ter eere van haren ontdekker, den heer Von Rosenberg, aan wiens ethnographische onderzoekingen van het eiland Nias en de groepen Batoe en Mentawei de wetenschap belangrijke mededeelingen te danken heeft.

LABROIDEI CTENOIDEI.

Pomacentrus violascens Blkr, Nat. Tijdschr. Ned. Ind. VI, p. 318

Pomac. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{1}{2}$ ad 4 fere in ejus longitudine, latitudine 2 ad $2\frac{1}{2}$ in ejus altitudine; capite obtuso convexo $4\frac{1}{2}$ ad 5 in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; oculis diametro $2\frac{1}{2}$ ad 3 fere in longitudine capitis; linea rostro-frontali convexa; osse suborbitali sub oculo oculi diametro plus triplo humiliore, non emarginato, edentulo; dentibus maxillis truncatis, maxilla superiore p. m. 36, maxilla inferiore p. m. 30; praeoperculo obtusangulo angulo rotundato, margine posteriore dentibus parvis parum conspicuis; operculo postice spinulis 2 planis; linea laterali sub anteriore dimidio pinnae dorsalis radiosae interrupta; squamis lateribus 27 p. m. in serie longitudinali; pinna dorsali spina postica spinis ceteris longiore, membrana interspinali valde emarginata lobata; dorsali radiosa acuta dorsali spinosa multo altiore radiis mediis plus minusve in fila productis; pectoralibus obtusiusculis rotundatis 5 ad $5\frac{1}{4}$, ventralibus acutis radio 1° in filum producto $4\frac{2}{3}$ circiter, caudali profunde emarginata lobis acutis radiis intramarginalibus plus minusve in fila productis $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{1}{4}$ in longitudine corporis; anali acuta radiis mediis plus minusve in fila productis; colore corpore superne violaceo, inferne margaritaceo-argenteo; squamis corpore superne lateribusque singulis vitta transversa dilute coerulea; capite coerulescente margaritato; regionibus suprascapulari et axillari macula magna nitide viridi-coerulea; cauda postice pinnaque caudali tota pulchre flava; dorsali spinosa tota et dorsali radiosa dimidio anteriore violaceo-fusca, dorsali radiosa dimidio posteriore flava; pinnis pectoralibus, ventralibus analique roseo-flavescentibus, pectoralibus basi superne vittula transversa violascente-fusca.

B. 5. D. 13/10 vel 13/11. P. 2/15 vel 2/16. V. 1/5. A. 2/10 vel 2/11. C. 1/13/1 et lat. brev.

Syn. *Pristotis violascens* Blkr, Contrib. ichth. Sumbawa, in Journ. Ind. Archip. II, 1848, p. 637.

Habit. Nias, in mari.

Bima, Sumbawae insulae, in mari.

Longitudo 4 speciminum 49''' ad 60'''.

Aanm. Ik beschreef deze soort reeds in 1848 naar 3 kleine minder goed bewaarde exemplaren, bij welke de vinstralen gedeeltelijk afgebroken waren en de kleuren veel geleden hadden. Mijne 4 voorwerpen van Nias bevinden zich daarentegen in eenen uitmuntenden toestand van bewaring, zoodat ik de soort hierboven naauwkeuriger en uitvoeriger heb kunnen beschrijven. Zij is verwant aan Pomacentrus simsiang Blkr en Pomacentrus pavoninus Blkr, doch behalve door verschillende andere kenmerken, reeds gemakkelijk van deze soorten te onderscheiden door hare 10 of 11 rug- en aarsvinstralen, welke bij beide genoemde soorten 14 of 15 in getal zijn.

LABROIDEI CYCLOIDEI.

Xiphocheilus Blkr.

Dentes maxillis e crista communi oriuntes, uniseriati vel subbiseriati, obtusi; canini insuper utraque maxilla antice 4 externi magni divergentes. Dentes pharyngeales conico-graniformes. Labia lata sed tenuia, superius subensiforme, ore clauso totum fere sub cute suborbitali occultum. Caput, regione oculo-maxillari, rostro et maxilla inferiore exceptis, squamis tectum. Maxilla superior vix vel non protractilis. Praeoperculum denticulatum. Linea lateralis continua. Pinnae, caudalis excepta, alepidotae. Membrana branchiostega radiis 6. Spinae dorsales 12, anales 3.

Aanm. Dit geslacht is voornamelijk kenbaar aan zijne eigenaardige lipvorming. De bovenlip is er zamengedrukt en heeft daardoor eene min of meer sabelvormige gedaante. Deze lip, alsmede de bovenkaak, met uitzondering slechts van het voorste gedeelte, in hetwelk de hondstanden zijn ingeplant,

verbergt zich, bij gesloten bek, onder het benedenwaarts vliesvormig verlengde onderoogkuilsbeen, hetwelk eene geheel eigenaardige uitdrukking aan het gelaat geeft. Andere kenmerken van het geslacht, door welke het van verwante geslachten der Gladschubbige lipvisschen verschilt, zijn gelegen in de 6 kieuwstralen en 12 rugdoornen, in het getand zijn des preoperkels, in de groote schubben, waarmede kruin, voorhoofd, operkel en preoperkel zijn bedekt, in de schubvrije rugvin en aarsvin, enz. Het geslacht behoort geplaatst te worden nabij Cossyphus CV.

Xiphocheilos typus Blkr.

Xiphoch. corpore oblongo compresso, altitudine $4\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudine, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite obtuso convexo $4\frac{2}{3}$ circiter in longitudine corporis, aeque alto ac longo; oculis diametro $3\frac{1}{3}$ ad $3\frac{1}{4}$ in longitudine capitis, diametro $\frac{2}{3}$ ad $\frac{3}{4}$ distantibus; linea rostro-frontali declivi rectiuscula; maxillis subaequalibus, superiore sub oculi parte posteriore desinente; dentibus maxillis coerulescente-viridibus, caninis magnis, externis valde divergentibus internis multo majoribus; maxilla superiore angulo oris dente prominente curvato acuto; labio superiore ensiformi pendulo margine inferiore convexo postice autem emarginato; osse suborbitali cum cute suborbitali oculi diametro non vel vix humiliore; squamis capite magnis, praeoperculo triseriatis; praeoperculo subrectangulo angulo rotundato, margine posteriore dentibus parvis numerosissimis serrato, limbo alepidoto; membrana operculari lata angulata obtusa; dorso elevato convexo; ventre rectiusculo; squamis magnis, lateribus 28 in serie longitudinali; linea laterali valde curvata, singulis squamis tubulo subsimplice notata; pinna dorsali spinosa dorsali radiosa humiliore, spinis mediocribus postrorsum sensim accrescentibus, posterioribus ceteris longioribus corpore plus duplo humilioribus, membrana interspinali parum emarginata; dorsali radiosa acuta, radio longissimo $1\frac{1}{2}$ circiter in altitudine corporis; pinnis pectoralibus acute rotundatis $5\frac{1}{3}$ ad $5\frac{1}{4}$, ventralibus acutis 6 fere, caudali convexa angulis acuta angulo superiore paulo producta 6 circiter in longitudine corporis;

anali acuta dorsali radiosa non humiliore; colore corpore superne pulchre olivaceo, inferne olivascente-roseo, regione thoracico-operculari aurantiaco; vittis corpore pinnisque dilute coeruleis violaceo limbatis utroque latere capite 3, anteriore rostro-oculari curvata apice rostri cum vitta lateris oppositi unita, media oculo-intermaxillari anteriori subparallela, posteriore operculo-postoculo-inframaxillari angulum oris secante; interoperculo vittis 2 obliquis margaritaceis brevibus; vittis corpore coeruleis transversis postrorsum descendentibus obliquis subundulatis subinterruptis 25 vel 26; pinna dorsali hyalino-rosea, vittis 2 vel 3 longitudinalibus margaritaceo-coeruleis margini pinnae superiori approximatis; pectoralibus et ventralibus aurantiaco-roseis, ventralibus antice coerulescente marginatis; anali aurantiaco-flava vittis numerosis transversis longioribus et brevioribus coeruleis; caudali flavo-aurantiaca medio coeruleo-violascente, vittis 8 p. m. transversis undulatis dilute coeruleis.

B. 6. D. 12/8 vel 12/9. P. 2/14. V. 1/5. A. 3/10 vel 3/11 C. 1/12/1 et lat. brev.

Habit. Nias, in mari.

Longitudo speciminis unici 128'''.

ESOCES.

Belone macrolepis Blkr.

Belon. corpore elongato, altitudine 13 circiter in ejus longitudine, aeque lato circiter ac alto; linea rostro-frontali concava; ossibus frontalibus parum striatis; capite $2\frac{2}{3}$ circiter, rostro $3\frac{3}{4}$ ad $3\frac{1}{3}$ in longitudine corporis; rictu maxillis clausis postice hiante; maxilla inferiore superiore longiore; dentibus maxillis caninis erectis obliquis paulo postrorsum spectantibus; palato glabro; oculis diametro 3 fere in capitis parte postoculari, diametro 1 et paulo distantibus; membrana inframaxillari valde conspicua; osse suborbitali alepidoto; squamis corpore 125 p. m. in serie longitudinali; linea laterali ventrali pinnam caudalem attingente; cauda carina nulla, postice altiore quam lata; pinna dorsali radio 1° radio anali 6° opposita, paulo post finem analis desinente, anali multo breviore, acuta, emarginata, antice corpore non vel vix, postice corpore

plus duplo humiliore; pectoralibus acutiusculis margine posteriore convexis ventralibus angulatis duplo fere, capitis parte postoculari paulo longioribus, 6 et paulo in longitudine corporis absque capite; ventralibus postice in 3a quinta corporis parte sitis; anali multo humiliore quam basi longa, antice dorsali multo altiore, acuta emarginata; caudali integra margine posteriore convexa, angulo inferiore acuta, angulo superiore obtusa rotundata; colore corpore superne viridi, inferne margaritaceo; vitta pleuro-caudali argentea diffusa, ante pinnam dorsalem vix conspicua; pinnis membrana margaritaceo-hyalinis radiis flavescentibus; dorsali et anali medio maculis diffusis profunde violaceis fasciam longitudinalem subefficientibus; pectoralibus basi superne macula magna violacea facie pinnae posteriore praesertim conspiçua.

B. 10. D. 1/12. P. 1/10. V. 1/5. A. 1/15. C. 1/13/1 et lat. brev.

Habit. Nias, in mari.

Longitudo speciminis unici.

Aanm. Deze soort is gemakkelijk herkenbaar aan hare bolle staartvin, langen kop en bek, betrekkelijk groote schubben, gering aantal rugvinstralen en voorts aan de hoogte der aarsvin met betrekking tot hare lengte, violette vlek aan de basis der borstvin, afwezigheid van staartkiel, enz. Zij is na verwant aan Belone Urvillei Val. van Vanikoro, doch bij deze soort is het onderoogkuilsbeen beschubt, zijn de borstvinnen langer (gaande slechts 5 maal in de lengte des ligchaams zonder den kop), is de aarsvin even hoog als lang en heeft de rugvin een straal minder.

BALISTINI.

Monacanthus macrurus Blkr.

Monac. corpore oblongo compresso, diametro dorso-anali $3\frac{2}{3}$ ad $3\frac{1}{3}$ in ejus longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ ad 3 in diametro dorso-anali; capite acuto $3\frac{2}{3}$ ad 4 in longitudine corporis, aeque alto circiter ac longo; oculis diametro 3 ad $3\frac{3}{4}$ in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi concava; rostro acuto junioribus oculo du-

plo, aetate provectioribus oculo plus duplo longiore; dentibus maxilla superiore externis 6, angularibus valde obtusis, ceteris acutis, maxilla inferiore 4 acutis emarginatis; apertura branchiali ante mediam basin pinnae pectoralis desinente longitudine oculi diametrum subaequante; cute toto corpore spinulis brevibus simplicibus scabra, squamis singulis pluridenticulatis; linea laterali vix vel non conspicua; cauda setis vel spinis majoribus nullis; spina dorsali 1^a supra medium oculum inserta, rostro non vel vix breviore mediocri, scabra, antice et postice dentibus sat magnis biseriatis divergentibus armata; spina dorsi 2^a oculo vix breviore; dorsali radiosa analique obtusis convexis diametro dorso-anali minus quadruplo ad plus quadruplo humilioribus, radiis simplicibus; pectoralibus obtusis convexis capite plus duplo brevioribus; ventrali triangulari squamis majoribus polyacanthis valde scabra, spina vix infra pinnam prominente dentibus mediocribus armata, radiis membranam convexam non vel vix superantibus; caudali obtusa convexa $3\frac{2}{3}$ ad $4\frac{1}{5}$ in longitudine corporis; corpore aurantiaco, fusco plus minusve nebulato et guttulis sparsis violaceo-fuscis irregulariter notato; pinnis membrana hyalinis, radiis aurantiacis; caudali membrana fuscescente vel violascente et superne et inferne basin versus macula oblonga profunde coerulea.

B 5. D. 2—29 (omn. simpl.) P. 11 (omn. simpl.). A. 27 vel 28 (omn. simpl.). C. 1/10/1.

Habit. Nias, in mari.

Longitudo 4 speciminum 54''' ad 131'''.

Aanm. In verschillende vroeger door mij gepubliceerde verhandelingen heb ik 16 soorten van Monacanthus beschreven, alle, met uitzondering slechts van Monacanthus komuki Blkr van Japan, in den Indischen Archipel gevangen. Van die 16 soorten waren slechts 4 in de wetenschap bekend en beschouwde ik 12 als nog onbeschrevene soorten. In de Annales des Sciences naturelles, 4e Serie, 1e Jaargang, Deel 2 No. 6 bladz. 321-366, heeft de heer Hollard, als vervolg op zijne Monographie des Balistides beschreven de in het Museum van Natuurlijke Historie te Parijs aanwezige soorten van Monacanthus, onder welk geslacht hij ook de soorten van Alutarius begrijpt. 25 dier soorten behooren

tot Monacanthus in engeren zin, welke de heer Hollard tot een ondergeslacht brengt onder den naam van „Monacanthes proprement dits" De heer Hollard heeft in dat artikel slechts gedeeltelijk kennis genomen van de door mij vóór hem beschrevene soorten van Monacanthus.

Mijne voorwerpen kan ik tot geene der thans bekende soorten terugbrengen. Zij behooren tot eene eigene species, welke gekenmerkt is voornamelijk door hare lange staartvin en het gering aantal vinstralen.

Scripsi Batavia Calendis Junii MDCCCLVI.